

Актуальна тема номера:
“УКРАЇНСЬКА МОВА –
НЕВІД’ЄМНИЙ ЧИННИК
УТВЕРДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ”

ПОСТАНОВА
Верховної Ради України

ПРО ПОСИЛЕННЯ РОЛІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

У формуванні української нації, її збереженні упродовж тривалого колоніального стану – політичної, економічної й мовно-ментальної залежності від чужих держав українська мова та історична народна пам’ять відіграли вирішальну роль. Численні спроби поневолювачів заборонити українську мову, витіснити її з просторів споконвічного природного функціонування, замінити чужою мовою, підмінити історичну правду імперськими вимислами кристалізували етнічну самосвідомість українців, зміцнили їхній спротив мовному відступництву, стимулювали збереження історичної правди, розвиток фольклору і художньої літератури на рідномовному ґрунті.

Українська еліта завжди усвідомлювала особливу роль української мови, її націєформувальний і державотворчий потенціал, що перетворювало боротьбу за рідну мову у політичний рух за відродження нації, відновлення української державності.

Зі здобуттям незалежності України багатовікова мрія українців – жити в українськомовній державі, берегти і розвивати свою мову як одну з підвалин національної ідентичності у сучасній цивілізації – стала реальністю.

Утвердження українського мовного коду завершило тривалий історичний етап домінування російської мови в Україні, яке було основою глибинної ментальної трансформації української нації, її “розчинення” у просторі російської ідентичності, готувало економічне і політичне поглинання нашої держави. Домінування російської мови в Україні на тривалий час зупинило розвиток української мови у різних сферах суспільного життя.

Усвідомлення особливої ролі української мови як потужного чинника єднання суспільства, утвердження і зміцнення Української держави актуалізу-

вало правотворчу діяльність Верховної Ради України у сфері мовного життя і забезпечило утвердження конституційного статусу української мови як державної, розроблення та втілення правових механізмів її повноформатного поширення, захисту і розвитку.

Потужний рух українського громадянського суспільства посилив важливі українськоцентричні кроки Верховної Ради України в утвердженні нового українського мовного коду, реалізації багатовекторної мовної і ментальної деколонізації України.

За роки незалежності рух до українськомовної України став самоочевидним, що відчутно скорочує простір російської мови поза кордонами російської федерації.

Водночас не припиняються спроби нівелювання досягнутих результатів у зміцненні державного статусу української мови, намагання відновити у різних форматах функціонування в Україні російської мови, посилити присутність у мовному просторі держави інших чужих мов, у такий спосіб ускладнивши зміцнення і консолідацію українського суспільства, загальмувавши демократичні перетворення в Україні, заблокувавши рух держави до реалізації визначеного волею Українського народу цивілізаційного вибору.

Використання іноземними політиками мовного питання в Україні для розуміння сучасного стану міжнародних відносин засвідчує важливість удосконалення мовного простору держави, розвитку української мови як державної.

Утвердження і захист української мови, формування українськомовного середовища на всій території України у всіх сферах суспільного життя є критично важливими для національної безпеки, державної єдності та сталого розвитку України. Необхідні для цього законодавчі та управлінські рішення мають ухвалюватися відповідно до інтересів української державності і майбутнього українського народу, незважаючи на протидію держави-агресора чи будь-який інший зовнішній тиск.

Захист і розвиток української мови залишаються серед першорядних завдань усіх гілок державної влади в Україні, об'єктом уваги і піклування громадянського суспільства.

Серед найважливіших завдань, зокрема:

поширення української мови в усіх сферах комунікації в усій державі;
досягнення високої якості української літературної мови (правописного та усномовного стандартів), очищення її структури від іншомовних (насамперед російськомовних) елементів, якими в минулому витіснили питомі українськомовні елементи задля зближення з російською мовою та забезпечення її домінування;

удосконалення галузевих терміносистем та словотворення на українськомовній основі;

розвиток українськомовної освіти усіх рівнів;

створення сталого українськомовного інформаційного простору;

очищення онімного простору України від наслідків колонізації.

Спираючись на багатовікову історію формування ідентичності української нації засобами української мови,

дбаючи про захист національних інтересів Української держави,

прагнучи зміцнення української мови як державної, її повноцінного і повсюдного застосування у всіх сферах суспільного життя,

відповідно до статті 10 Конституції України, статей 1, 12 і 13 Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної”

Верховна Рада України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Рекомендувати Національній комісії зі стандартів державної мови відповідно до пункту 1 частини першої статті 44 Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” у встановленому законодавством порядку, з урахуванням пропозицій наукових установ Національної академії наук України та інших наукових і освітніх установ опрацювати і затвердити Український правопис як стандарт державної мови до 1 березня 2026 року.

2. Національній академії наук України спільно з Національною академією правових наук України до 1 березня 2026 року проаналізувати тексти поданих на експертизу первинних законів України та надати висновок щодо використаних у текстах законів термінів, терміносполук, спеціальних слів і словосполук для забезпечення високих стандартів мови українського законодавства.

3. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

розробити та затвердити до 1 березня 2026 року єдиний стандарт шрифтового оформлення оригіналів текстів законів України, постанов та інших актів Верховної Ради України відповідно до Закону України “Про правотворчу діяльність”;

забезпечити повне приведення нормативно-правових актів у відповідність із Законом України “Про забезпечення функціонування української мови як державної”;

розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти, спрямовані на посилення захисту українського мовного простору та недопущення використання мови держави-агресора як інструмента створення загроз національній безпеці України;

забезпечити запровадження технологій виявлення, аналізу і блокування поширення в медіапросторі України аудіо- і відеопроductів, що спрямовані на продовження практики зросійщення українського народу чи містять наративи проросійського, антиукраїнського змісту;

розробити і впровадити цілісну державну політику супроводу молодих родин та батьків з дітьми, спрямовану на сприяння утвердженню української мови як мови спілкування і виховання дітей у родині та доступу до якісного українськомовного культурного продукту;

створити дієву систему мовної підтримки українців за кордоном та інституційні умови для вивчення, сертифікації перевіряння та підтвердження рівня володіння українською мовою як іноземною в зарубіжних державах;

забезпечити переклад і опублікування державною мовою міжнародних договорів України, які не оприлюднені державною мовою;

забезпечити розвиток і підтримку досліджень у галузі української мови, зокрема створення нових словників і наукових видань;

вжити невідкладних заходів для підвищення інституційної спроможності Національної комісії зі стандартів державної мови для ефективного розроблення передбачених законодавством стандартів та Секретаріату Уповноваженого із захисту державної мови – для забезпечення повноцінної постійної роботи представників Уповноваженого із захисту державної мови в більшості областей України;

забезпечити наповнення та функціонування Єдиного глосарія правових термінів, узгодження його з перекладом Глосарія термінів *acquis* ЄС;

до 1 березня 2026 року скоригувати зміст навчальних програм з вивчення української мови, української літератури та історії для закладів освіти усіх рівнів;

спільно з Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення розробити та на постійній основі запровадити заходи, спрямовані на:

а) розвиток та використання взірцевої української мови у публічному просторі;

б) створення суспільними медіа-сервісами оригінального та якісного національного аудіовізуального продукту, присвяченого актуальним питанням історії та сучасного розвитку української мови, поширенню стандартів правопису, орфоєпії, слововживання.

4. Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики підготувати законодавчі пропозиції, спрямовані на посилення утвердження і захисту державної мови, у яких, серед іншого, передбачити уточнення щодо:

мови надання послуг і забезпечення безумовного права на отримання послуг українською мовою;

вимог про використання української мови як мови роботи та посилення захисту працівників на роботі, при прийомі на роботу від дискримінації за ознакою української мови;

вимоги до мови медіа, передусім у частині поширення мовних вимог, що діють для преси, радіо і телебачення, на онлайн-медіа та інформацію, яку медіа поширюють на платформах спільного доступу;

процедури притягнення порушників мовного законодавства до відповідальності.

Голова Верховної Ради України

м. Київ

15 січня 2026 року

№ 4764-ІХ

Р. СТЕФАНЧУК